

Kommunstyrelsen

Försvarsdepartementet

Burlövs kommuns yttrande över betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65)

Ert dnr: Fö2024/01668

Burlövs kommun har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig (SOU 2024:65).

Burlövs kommun väljer att framföra synpunkter kring ett antal av betänkandets förslag, bedömningar och författningskommentarer. Synpunkterna framgår under nedanstående rubriker, som följer dispositionen av den föreslagna lagstiftningen. Under den avslutande rubriken framgår Burlövs kommuns synpunkter om betänkandets förslag till finansiering.

1 kap. 5 §, Definitioner av begreppen fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation

Burlövs kommun ser positivt på tillägg av de föreslagna begreppen om fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation, vilka både tydliggör och förenklar kring vilka omständigheter som ska gälla vid aktivering av kommunernas krisledningsarbete.

Gemensamma begreppsdefinitioner

Burlövs kommun anser att samsyn om begreppsdefinitioner underlättar stort i samarbete mellan aktörer, inte minst i fråga om kvalificerande omständigheter för olika typer av åtgärder. Burlövs kommun delar därför utredningens bedömning att begreppsdefinitioner för fredstida krissituation och kvalificerad fredstida krissituation bör ingå i lagstiftning berörande statliga myndigheter.

2 kap. 1 §, Kommunernas grundläggande verksamhetsförmåga

Behov av resurser för att bygga upp grundläggande verksamhetsförmåga

I författningskommentarer till lagförslaget listas exempel på beroenden som kommunerna behöver ta höjd för i sin grundläggande verksamhetsförmåga, bland annat tillgång till dricksvatten, livsmedel, drivmedel, reservsystem för el- och värmeförsörjning, reservdelar och reparationsutrustning. Efter en intern kartläggning avseende utbyggnad av verksamhetsförmåga utifrån beroendena är det tydligt att utbyggnad kräver spetskompetenser. För att samtliga kommuner ska lyckas säkerställa en verksamhetsförmåga som är ändamålsenlig enligt lagens mening ser Burlövs kommun att det därför kommer att krävas centrala resurser för att bistå kring utbyggnad av beredskap, bland annat inför upphandling av materiel och andra inventarier.

Tolkning av ändamålsenlig och likvärdig förmåga

I lagförslaget framgår att kommunernas och regionernas förmåga ska vara ändamålsenlig och likvärdig, vilket beskrivs närmare under författningskommentarer och bedömningar i utredningen. Trots förtydliganden ser Burlövs kommun flera oklarheter kring begreppen om ändamålsenlighet och likvärdighet i förhållande till verksamhetsförmågan, och bedömer därför att lydelsen är svårtolkad. Utifrån oklarheter om tolkning finns risken att det uppstår olikheter mellan kommunernas och regionernas verksamhetsförmåga. Burlövs kommun ser därför behov av tydligare styrning eller större stöd från centrala resurser vid dimensionering och uppbyggnad av den grundläggande verksamhetsförmågan, så att den blir ändamålsenlig och likvärdig enligt lagens mening.

Oklar omfattning för den grundläggande verksamhetsförmågan

Burlövs kommun ser vissa övriga behov av förtydliganden för att säkerställa ändamålsenlighet och likvärdighet i verksamhetsförmågan för kommuner och regioner, bland annat om vilken tidshorisont som ska gälla för den egna beredskapen. Utredningen gör bedömningen att kommuner och regioner borde arbeta utifrån en tidshorisont om cirka två veckor för den självständiga verksamhetsförmågan, vilket Burlövs kommun anser vara en rimlig planeringsförutsättning. Däremot bör tidsaspekten framgå med en tydligare gräns, utifrån risken att kommuner och regioner annars gör alldeles för skilda tolkningar om vilket tidsperspektiv som lever upp till ändamålsenligheten för den egna kommunen och likvärdigheten i ett nationellt perspektiv.

Kommunal samverkan

Utifrån det omfattande och resurskrävande arbetet kring uppbyggnad av verksamhetsförmåga hade Burlövs kommun sett positivt på bestämmelser till den föreslagna lagen motsvarande dem under 3 kap. 1 § 2 stycket lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, som manar kommunerna att ta tillvara möjligheter att utnyttja varandras resurser för förebyggande verksamhet. Burlövs kommun ser flera positiva initiativ för kommundemensamma åtgärder på området, som i synnerhet gynnar resurseffektivitet och likvärdig kvalitetssäkring för mindre kommuner. Utifrån lagens krav om likvärdighet, och hur resurskrävande uppbyggnad av verksamhetsförmåga väntas bli, anser Burlövs kommun att det vore positivt med liknande lagstadgade incitament för samverkan.

2 kap. 13 §, Kommunernas geografiska områdesansvar

Burlövs kommun ställer sig neutralt till föreslagna bestämmelser om kommunernas geografiska områdesansvar, men anser att det finns oklarheter i hur kommunerna ska kunna leva upp till kraven. Burlövs kommun anser även att det finns oklarheter kring ansvar för uppbyggnad av verksamhetsförmåga för brukare av samhällsviktig verksamhet som bedrivs av fristående aktörer.

Samhällsviktig verksamhet i privat regi

Burlövs kommun delar betänkandets resonemang om att det måste byggas ändamålsenlig beredskap även för den samhällsviktiga verksamhet som bedrivs i privat regi. Som utredningen beskriver har kommunerna ett yttersta ansvar för den socialtjänst, skolverksamhet och hälso- och sjukvård som bedrivs inom kommunens gränser vid en fredstida krissituation eller höjd beredskap. Burlövs kommun anser dock att det är oklart vad som ska gälla i ansvarshänseende kring uppbyggnad av verksamhetsförmåga för samhällsviktig verksamhet som bedrivs av privata aktörer, och delar därmed betänkandets bedömning att det finns skäl att reglera vilket ansvar

fristående aktörer äger kring uppbyggnad. Om kommunerna är tänkta att äga ansvaret för uppbyggnad av beredskap för privat utförd samhällsviktig verksamhet vill Burlövs kommun betona risken för ojämlika förhållanden mellan kommunala och fristående huvudmän, då, exempelvis, skolverksamhet med en fristående huvudman blir avsevärt mycket billigare.

Burlövs kommun delar vidare författningskommentarernas bedömning att det krävs ett löpande utbyte mellan fristående aktör och kommun, varför det kan vara problematiskt att fristående aktörer inte omfattas av bestämmelserna.

Kommunernas insyn i privat verksamhet utifrån geografiskt områdesansvar

I syftesbeskrivning till bestämmelserna under 2 kap. 13 § framgår att kommunerna ska kunna skydda den samhällsviktiga verksamheten som utförs av privata aktörer inom det geografiska områdesansvaret. Detta förutsätter att kommunerna har god kännedom om den verksamhet som bedrivs av privata aktörer inom det geografiska ansvarsområdet, så även inom områden som inte tangerar kommunal verksamhet eller områden där kommunen bedriver tillsyn. För att kommunerna ska ha ändamålsenlig information om, exempelvis, produktion av materiel som har bäring på Sveriges nationella beredskap, ser Burlövs kommun behov av att antingen aktörerna i fråga eller sektorsansvariga myndigheter bistår med upplysningar till kommunerna om att sådan verksamhet bedrivs inom det geografiska ansvarsområdet. Detta kan förslagsvis ske motsvarande de upplysningskrav som gäller viss verksamhet utifrån 2 kap. 6 § säkerhetsskyddslagen (2018:585).

3 kap. 3 §, Hjälp vid användning av skyddsrum eller andra skyddade utrymmen

Burlövs kommun ser positivt på den föreslagna lagens ambition att säkerställa hjälp till skyddsrum eller andra skyddade utrymmen för personer som befinner sig i de samhällsviktiga verksamheters omsorg. Däremot ser Burlövs kommun behov av nationella planer för hur antalet skyddsrum ska ökas, så att det på sikt säkerställs tillräckligt med platser i skyddsrum för de målgrupper som omfattas av bestämmelsen. Burlövs kommun anser även att sådana nationella planer bör omfatta aspekter för tillgänglighetsanpassning av skyddsrum, så att de är ändamålsenliga utifrån olika brukargrupperns behov.

3 kap. 5 §, Verkställighet av utrymningar och inkvarteringar

I den föreslagna lagen åläggs kommunerna att ha en ändamålsenlig och likvärdig förmåga att inkvartera utrymda eller flyende personer från andra kommuner. Burlövs kommun delar utredningens resonemang om att Sveriges motståndskraft stärks om samtliga kommuner har en beredskap som möjliggör hjälp till medborgare hemmahörande i kommuner som blivit utsatta för angrepp eller så pass omfattande kriser att det inte går att vistas i den egna kommunen, eller att den egna kommunens förnödenheter inte kan användas. Burlövs kommun ser däremot behov av tydligare styrning kring likvärdig förmåga att genomföra utrymningar och inkvarteringar.

Utredningen beskriver att den grundläggande innebörden av att kommunernas förmåga ska vara likvärdig är att enskilda under fredstida krissituationer och höjd beredskap ska kunna få skydd och hjälp oberoende var i landet de befinner sig. Utredningen saknar däremot svar till hur uppbyggnaden av kommunens verksamhetsförmåga ska dimensioneras så att möjligheten finns att, vid behov, stå en tillräcklig mängd av andra kommuners medborgare till gagn.

Det kommande arbetet med uppbyggnad av kommunernas beredskap kommer att vara resurskrävande och ske över en längre tidshorisont, och med förhållningssätt till god ekonomisk hushållning måste arbetet dimensioneras utifrån kommunernas kända prognoser gällande befolkning och brukargrupper. Inför den kommande uppbyggnaden av kommunernas beredskap ser Burlövs kommun därför behov av tydligare styrning kring hur kapaciteten att inkvartera andra kommuners medborgare ska se ut.

10 kap. 1 §, Länsstyrelsernas tillsynsarbete

I författningskommentarer till 10 kap. 1 § i den föreslagna lagen beskrivs att länsstyrelsernas tillsyn över kommunernas efterlevnad inte ska ta hänsyn till efterlevnad av reglering i speciallagstiftningar. Burlövs kommun ställer sig frågande till att verksamhetspecifika förutsättningar enligt speciallagstiftning ska undantas för länsstyrelsernas tillsynsarbete.

Speciallagstiftningar redogör både för vilka de samhällsviktiga verksamheternas målgrupper är och hur deras arbete ska bedrivas för att främja liv och hälsa under normala omständigheter. Burlövs kommun ställer sig därför frågande till hurvida en sådan begräsning är förenlig med lagens inledande bestämmelser och grundsyfte att värna för människors liv och hälsa, och anser att hänsyn måste tas till speciallagstiftning för att tillse att verksamhetsförmågan är förenlig med de behov och krav som gäller för brukare av kommunens samhällsviktiga verksamheter under normala omständigheter.

Finansiering

Burlövs kommun delar bedömningen av betänkandets särskilda expertyttrande att den ekonomiska konsekvensanalysen inte fullt ut omfattar vad som behövs i väg att bygga en heltäckande systemförmåga enligt de krav som föreslås. Beräkningar utifrån den föreslagna fördelningen visar till och med att enstaka kommuner skulle tilldelas lägre medel för beredskapsarbete än i dagsläget, vilket Burlövs kommun anser vara orimligt. Uppbyggnad av beredskap och förmåga enligt den föreslagna lagen kommer att innebära omfattande investeringar från samtliga kommuner och regioner. Utan tillräcklig central finansiering finns risk för oönskade variationer mellan kommunernas och regionernas förmåga, och i förlängning att lagens likvärdighetsprincip äventyras. Burlövs kommun ställer sig därför bakom det särskilda yttrandets bedömning att det krävs väsentligt högre belopp för att stärka kommunernas och regionernas förmåga som helhet.

På kommunstyrelsens vägnar

Sara Vestering
Ordförande

Charlotta Wemme Dehlin
Kanslichef

Denna ruta innehåller kommunens kontaktuppgifter och är avsedd för uppläsningprogram.

E-postadress: burlovs.kommun@burlov.se. Webbplats: www.burlov.se. Postadress Box 53, 232 21 Arlöv. Besök: Kärleksgatan 6, Arlöv. Telefon: Växel: 040-625 60 00. Fax: 040-43 39 61. Organisationsnummer: 212000-1025. Bankgironummer: 650-3890. Plusgironummer: 112010-4.

**Burlövs
kommun**

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Signed by: Sara Vestering

Date: 2025-01-21 08:15:28

BankID refno: 019487b7-4337-7f67-b5f8-36e3ece4f0be

Ordförande: Sara Vestering

Signed by: B Charlotta G Delin Wemme

Date: 2025-01-20 15:46:21

BankID refno: 0194842d-9f06-7c0f-b69c-c85bea78501a

Kanslichef: Charlotta Wemme Dehlin